

όρεξη

όρεξη, η, ουσ. [<αρχ. ὄρεξις], η ὄρεξη· (γενικά) το κέφι, η διάθεση για κάτι: «έχω όρεξη για χορό || έχω όρεξη για διασκέδαση || έχω όρεξη για πήδημα || έχω όρεξη για ταξίδια». (Λαϊκό τραγούδι: *τώρα που ξαναγύρισα αλλιώςτικη σε βρήκα, δίχως την πρώτη **όρεξη**, χωρίς την πρώτη γλύκα*). (Ακολουθούν 29 φρ.)·

- *άλλη όρεξη δεν είχα! ή άλλη όρεξη δεν έχω! ή άλλη όρεξη δεν είχαμε! ή άλλη όρεξη δεν έχουμε!* **α.** έκφραση δυσαρέσκειας για κάτι ενοχλητικό ή δυσάρεστο που μας ζητάνε ή μας υπενθυμίζουν ότι είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε: «μόλις τελειώσεις τη δουλειά που κάνεις, θα πας στην αποθήκη να καταμετρήσεις τι εμπόρευμα έχει απομείνει. -Άλλη όρεξη δεν είχα! Εδώ δεν προλαβαίνω να τελειώσω τις παραγγελίες που έχω || απόψε πρέπει να πάμε στο γάμο του τάδε. -Άλλη όρεξη δεν έχουμε!»· **β.** γελιέσαι, αν νομίζεις πως θα σε βοηθήσω, πως θα σε εξυπηρετήσω ή πως θα είμαι υποχρεωμένος να θυμάμαι συνέχεια αυτό που μου ζήτησες: «αν χρειαστώ αυτοκίνητο, θα 'ρθω να μου δώσεις το δικό σου. -Άλλη όρεξη δεν είχα! || όπως θα έρχεσαι, μην ξεχάσεις να μου φέρεις κι αυτά που σου ζήτησα. -Άλλη όρεξη δεν είχαμε!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *ναι μωρέ* ή το *σώπα ρε*. Για συνών. βλ. φρ. *άλλη σκασίλα δεν είχα!* βλ. λ. [σκασίλα](#)·

- *δε μου κάνει όρεξη να...*, δεν έχω τη διάθεση, δεν επιθυμώ να...: «απ' τη μέρα που έγινε εκείνος ο καβγάς στα μπουζούκια, δε μου κάνει όρεξη να ξαναπάω». (Λαϊκό τραγούδι: *νιώθω μια κούραση βαριά στο σώμα μου και στην καρδιά και **δε μου κάνει όρεξη** να κουβεντιάσω· όλα τα έχω βαρεθεί, θέλω να ξαποστάσω*)·

- *δουλεύει με όρεξη*, εργάζεται με κέφι, με διάθεση και για το λόγο αυτό εργάζεται αποδοτικά, παράγει έργο: «όποιος δουλεύει με όρεξη, βγάζει δουλειά»·

- *έκλεισε η όρεξή μου*, βλ. φρ. *κόπηκε η όρεξή μου*·

- *έμεινα με την όρεξη*, ένιωσα απογοήτευση, γιατί διαψεύστηκαν οι ελπίδες μου: «μου είχε υποσχεθεί πως θα μ' έπαιρνε στη δουλειά του, αλλά το μετάνιωσε κι έμεινα με την όρεξη». Συνών. *έμεινα με τη γλύκα*·

- *καλή όρεξη!* ευχή σε κάποιον που κάθεται στο τραπέζι για φαγητό ή που μας λέει πως θα πάει για φαγητό·

- *κάνω όρεξη*, έχω τη διάθεση, επιθυμώ: «κάνω πολύ όρεξη για ένα γλέντι στα μπουζούκια»·

- *κι είχα μια όρεξη!* ή *κι έχω μια όρεξη!* ή *κι είχαμε μια όρεξη!* ή *κι έχουμε μια όρεξη!* δε με νοιάζει διόλου, αδιαφορώ τελείως: «αν δε ντυθείς καλά, δε θα σε πάρω μαζί μου. -Κι είχα μια όρεξη!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *σώπα ρε*. Για συνών. βλ. φρ. *κι είχα μια σκασίλα!* λ. [σκασίλα](#)·

- *κόπηκε η όρεξή μου* ή *μου κόπηκε η όρεξη*, **α.** δεν έχω επιθυμία να φάω, χάνω το αίσθημα της πείνας: «μόλις καθίσαμε στο τραπέζι, άρχισε η γυναίκα μου τη μουρμούρα και μου κόπηκε η όρεξη». **β.** χάνω τη διάθεση, παύω να επιθυμώ κάτι: «ήθελα πάρα πολύ να πάω στα μπουζούκια, αλλά, όταν θυμήθηκα το σαματά που 'χε γίνει την προηγούμενη φορά, μου κόπηκε η όρεξη»·

- *με τι όρεξη;* έκφραση με την οποία δηλώνουμε πως δεν έχουμε την πρόθεση ή πως αδυνατούμε να προβούμε σε μια συγκεκριμένη ενέργεια είτε γιατί προηγουμένως δείξαμε κακή διαγωγή είτε γιατί δεν έχουμε πια τη διάθεση ή τη δύναμη: «με τι όρεξη να πάω να του ζητήσω βοήθεια, αφού ούτε μια φορά δεν ενδιαφέρθηκα γι' αυτόν; || με τι όρεξη να στήσω απ' την αρχή διαλυμένη δουλειά;». (Λαϊκό τραγούδι: *με το κλάμα συντροφιά θα ξευχητήσω, νοσταλγώντας μια φευγάτη αγκαλιά· το πρωί με τι κουράγιο να ξυπνήσω; **με τι όρεξη** να πάω στη δουλειά;).* Συνών. *με τι κουράγιο(!)*·

- *μου ανοίγει η όρεξη*, βλ. φρ. *μου 'ρχεται η όρεξη*·

- *μου κάνει όρεξη (κάτι)*, μου αρέσει, επιθυμώ πάρα πολύ κάτι: «όταν μιλάει, έχουν τέτοια γλυκύτητα τα λόγια του, που μου κάνει όρεξη να τον ακούω συνέχεια»·

- μου 'ρχεται η όρεξη, **α.** επιθυμώ να φάω, έχω αυξημένο το αίσθημα της πείνας: «όταν μου 'ρχεται η όρεξη, μπορώ να φάω έν' αρνί στην καθισιά. **β.** έχω τη διάθεση, επιθυμώ να κάνω κάτι: «κάθε φορά που μου 'ρχεται η όρεξη να πάω στα μπουζούκια, θα σκάσω, αν δεν πάω»·

- όρεξη για κουβέντα έχεις; έκφραση δυσφορίας σε άτομο που επιδιώκει να ανοίξει κουβέντα μαζί μας, ενώ εμείς δεν έχουμε καμιά διάθεση: «σταμάτα, ρε παιδάκι μου, τις ερωτήσεις, όρεξη για κουβέντα έχεις;»·

- όρεξη να 'χεις! αρκεί να έχεις τη διάθεση, αρκεί να το επιθυμείς κι εσύ: «θα πάμε το βράδυ στα μπουζούκια; - Όρεξη να 'χεις!»·

- όρεξη που την έχεις! λέγεται για άτομο που νιώθει έντονη την επιθυμία για κάτι, που βρίσκεται σε πολύ καλή διάθεση για να κάνει κάτι: «έλα, ρε φιλαράκι, πάμε στα μπουζούκια ν' ακούσουμε τον τάδε τραγουδιστή. -Όρεξη που την έχεις!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το βρε·

- όρεξη σ' είχα! ή όρεξη σ' έχω! ή όρεξη σ' είχαμε! μου είναι εντελώς αδιάφορη η παρουσία σου: «αν επιμείνεις περισσότερο στην αρχική σου γνώμη, θα σηκωθώ και θα φύγω. -Όρεξη σ' είχα!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το ναι μωρέ. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του: βλ. και φρ. την όρεξή του είχα(!)·

- περί ορέξεως κολοκυθόπιτα, οι προτιμήσεις ποικίλλουν από άτομο σε άτομο, γι' αυτό και δεν υπόκεινται σε κριτική: «ώρες ώρες μου 'ρχεται να φάω αντσούγια με πάστα. -Περί ορέξεως κολοκυθόπιτα || είναι σωστό να φοράει κοστούμι με σπορ παπούτσι -Περί ορέξεως κολοκυθόπιτα»· βλ. και φρ. γούστα είν' αυτά, λ. γούστο·

- περί ορέξεως ουδείς λόγος, βλ. φρ. περί ορέξεως κολοκυθόπιτα·

- την όρεξή σου είχα! ή την όρεξή σου έχω! την όρεξή σου είχαμε! βλ. φρ. άλλη όρεξη δεν είχα(!)·

- την όρεξή του είχα! ή την όρεξή του έχω! ή την όρεξή του είχαμε! μου είναι εντελώς αδιάφορη η παρουσία του: «μου είπε πως αν δεν καλέσεις και τον τάδε, ούτε κι αυτός θα 'ρθει. -Την όρεξή του είχα!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το ναι μωρέ. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του· βλ. και φρ. όρεξη σ' είχα(!)·

- το τραβάει η όρεξή σου! με τις ενέργειές σου ή με τη συμπεριφορά σου είναι σαν να επιδιώκεις να υποστείς κάποια τιμωρία ή κάτι κακό: «απ' τη στιγμή που αντιμιλάς σε κοτζάμι διευθυντή, το τραβάει η όρεξή σου!». Συνήθως μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το και σένα και είναι φορές που η φρ. κλείνει με το μου φαίνεται· βλ. και φρ. τραβάει η όρεξή μου (κάτι)·

- του ανοίγω την όρεξη, **α.** κάνω κάποιον να επιθυμεί να φάει, του δημιουργώ το αίσθημα της πείνας: «είχε αποφασίσει ν' αρχίσει δίαιτα, αλλά του 'σπασα τη μύτη με τις μυρωδιές των φαγητών μου και του άνοιξα την όρεξη». **β.** κάνω κάποιον να επιθυμεί κάτι: «απ' το πες πες του άνοιξα την όρεξη να θέλει να τη γνωρίσει». **γ.** με την παθητική στάση που κρατώ, κάνω κάποιον να απαιτεί όλο και περισσότερα: «αν του δίνεις συνέχεια ό,τι σου ζητάει, θα του ανοίξεις την όρεξη και θ' αρχίσει να σου ζητάει όλο και περισσότερα»·

- του κόβω την όρεξη, **α.** ενεργώ έτσι ώστε να μην θέλει κάποιος να φάει, του χαλώ, του κόβω τη διάθεση για φαγητό: «όπως ερχόμαστε, του κέρασα μια τυρόπιτα και του 'κοψα την όρεξη για μεσημεριανό φαγητό». **β.** κάνω κάποιον να χάσει τη διάθεσή του, να πάψει να επιθυμεί κάτι: «όταν του 'πα για τα μαχαιρώματα που είχαμε την προηγούμενη φορά, του 'κοψα την όρεξη για μπουζούκια». **γ.** τον απογοητεύω, τον αποθαρρύνω: «μόλις του 'πα πως απ' την τάδε γκόμενα κόλλησε ο φίλος μου βλεννόρροια, του 'κοψα την όρεξη να την πηδήσει»·

- τραβά η όρεξή μου (κάτι), επιθυμώ κάτι είτε αυτό είναι φαγητό είτε οτιδήποτε άλλο: «τραβά η όρεξή μου να φάω μουσακά || σήμερα τραβά η όρεξή μου μπουζούκια»·

- τρώγοντας ανοίγει η όρεξη ή τρώγοντας έρχεται η όρεξη, οι συνεχείς επιτυχίες που έχει κάποιος, τον κάνουν να θέλει να πετύχει όλο και περισσότερα: «στην αρχή άνοιξε ένα μπακάλικο, μετά το 'κανε σούπερ μάρκετ, ύστερα άνοιξε κι άλλο σούπερ μάρκετ και τώρα έχει μια αλυσίδα από πολυκαταστήματα. -Τρώγοντας ανοίγει η όρεξη»·

β. όταν κάποιος ζητάει και παίρνει συνέχεια από κάποιον κάτι με ευκολία, τότε του γεννιέται η επιθυμία να του ζητάει όλο και περισσότερα: «την πρώτη φορά του ζήτησε λεφτά, ύστερα τ' αυτοκίνητό του για μερικές μέρες, στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στην γκαρσονιέρα του κι όπως πάει, σε λίγο θα θελήσει και τη γυναίκα του. - Τρώγοντας έρχεται η όρεξη». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *εμ* ή το *βλέπεις*:

- *φόρεμα του κόσμου και φαί της όρεξής μας*, λέγεται για αυτούς που έχουν την οικονομική άνεση να ντύνονται σύμφωνα με τη μόδα και να τρώνε φαγητά της αρεσκείας τους: «υπάρχει και μια τάξη ανθρώπων που είναι πάντα, φόρεμα του κόσμου και φαί της όρεξής μας»·

- *χάνω την όρεξη ή χάνω την όρεξή μου*, χάνω τη διάθεση, παύω να επιθυμώ κάτι: «με τα χρόνια έχασε την όρεξη που είχε για το σεξ»·

- *ψωμί δεν έχουμε να φάμε, ραπανάκια για την όρεξη γυρεύουμε*, βλ. λ. [ψωμί](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας